

Fotoğrafçılar Kulübü

Nadia Groza Dosyası

Ercan Akbay

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Üzerine sis çökmüş karanlık sokaklarda, ince ince serpiştiren kirli yağmurun altında dolanırken hep aynı soruları tekrarlıyordum kendi kendime. Atmam gereken ilk adım ne olmalıydı? Nasıl bir yöntemle yapmalıydım şu sonu belirsiz işi?

Bu zırvaları yalnızca aklımda evirip çevirmekle kalmıyor, kimi zaman yanımdan gelip geçen yabancılara da yüksek sesle konuşurken yakalanıyordum. Ah, evet, deliliğin eşğine gelmiş bir adam gibi, insanlara manasız gelen birtakım sözcükleri mırıldanıp duruyordum yolda yürürken.

Acaba dertsiz başıma dert mi almıştım? Ne yapmalıydım, nasıl yapmalıydım, bilmiyorum ki...

Ashına bakarsanız, zihnimde kargaşa yaratan bu türden musallat fikirlere ve kasvetli ruh hâlime son vermek üzere makul bir karara çoktan varmıştım. Askıda, sallantıda falan değildim. Ragıp Bedî'nin evine doğru yola çıkmadan önce o kapkara tünelin ucunda bir ışık görmüştüm ve üstelik çıkışa yakın gibiydim, ancak yine de kendimle ilgili ciddi kuşkularım vardı.

Bir türlü emin olamıyordum, çünkü bir işe başlamanın, o işi bitirmenin yarısı olduğunu bildiği hâlde, hayatında hiçbir işe başlayamamış biri idim ben, Doktor. Mesele buydu.

Ragıp Bedî'yi bulup ne mi yapacaktım? Merak ettiniz tabii. Ondan edineceğim bilgilerle ihtişamlı bir film öyküsü yazmak vardı aklımda. Destansı bir yapıt... Olağanüstü bir senaryo... Haftalardır bunu planlamaktaydım.

Şaşırdınız, değil mi?

İşte, size sözünü ettiğim bu müthiş esere başlamak üzere o an orada bulunuyordum ve takdir edersiniz ki, kafa kargaşasının neden olduğu kaygılı gerginliğin yanı sıra, anlatılması güç bir sabırsızlık içindeydim. İş bitirdiğimde, hayat defterimde yepyeni, bembeyaz bir sayfa açacaktım, evet, şüpheniz olmasın, yapacaktım bunu.

İsmimi cismimi, yerimi yurdumu, evimi barkımı, eşimi dostumu, yüzümü gözümü ve akla gelebilecek her şeyimi ve beni her dakika utandırmakta olan rezil hayatımın geriye kalan her yanını ve her anını baştan aşağı değiştirecektim.

Ahh, değiştirecektim elbette, başka çarem yoktu, çünkü kırk beş yıllık koca bir ömrü boşa harcamış ve bana verilmiş olan avansı son kuruşuna kadar tüketmişim. Yıllar boyunca yan gelip yatmış, bedavadan yaşamışım. Kimsenin gözünde bir değerim olmamış, olamamıştı. İşte bu yüzden silip atacaktım geçmişimi.

Ne var ki, hayal ve gerçek arasındaki o ince çizginin üzerinde durup da hangi tarafa meyledeceğini şaşırılmış bir insanın ağzından yazılmış tuhaf olayları anlatan bu müthiş eseri, kafamdaki bilgilerle tek başıma yaratmam mümkün değildi.

Tevazu bir yana, size bu açık gerçeği görebilecek kadar akıl sahibi olduğumu da belirtmeliyim. Hayır, ne sinema, ne de yayıncılık sektöründe çalışmışlığım vardı, daha önce herhangi bir filmöyküsü ya da senaryo yazmaya kalkışmamıştım, ama yine de bu alanda ürün vermemiş olmak illaki başarısız olunacağı anlamına gelmez, öyle değil mi? Hiç gelmez.

Kafamdaki bu taslak senaryoyu bir yerlerden yardım alarak da olsa kâğıda dökmeye kalkışmaktaki ana hedefim, istediğim zaman önemli işler yapabileceğimi el âleme kanıtlamaktı. Çok meşhur olduğu hâlde, kimsenin nerede ve nasıl yaşadığını merak dahi etmediği tarihçi Ragıp Be-

diğ'nin evini Arnavutköy'ün o kasvetli sokaklarında fellik fellik aramamın nedeni işte buydu.

Osmanlı'nın abartılı övgülerle dolu resmî tarihinin yanında esamisi bile okunmayan tuhaf rivayetlerini, az bilinir efsane ve hurafelerini derleyen bu tarihî roman yazarı bilgeden faydalanmak istememin ikinci nedeniyse, yazacağım senaryonun filme çekilebilme olasılığının bulunmasıydı.

Öyle ya, filmi yapılmayacak bir senaryo, allame-i cihan bir adamın eseri olsa kaç yazar? Hah!

Evinin adresini gizli bir kaynaktan arayıp bulan ve bana iletme inceliğini gösteren arkadaşımın verdiği bilgilere göre, tarihçilerin büyük üstadı Ragıp Bedîî, parasız iş yapmak bir yana, para almadan kimseyle sohbet dahi etmiyordu artık. Haklıydı da...

Rahmetli peder şu milletin ne kadar istismarcı olduğunu söyler dururdu da ona kulak asmazdım. "Bunlara elini verirsin, kolunu kurtaramazsın, oğlum" derdi.

Hakikaten de Üstad'ın emsalsiz bilgi hazinesini yıllar boyunca isteyen herkese açmış olması, gazetelere çarşaf çarşaf makaleler yazması ve televizyonlara tarihî konulardaki ilginç görüşlerini sunarak saatler boyunca konferanslar vermesi, kuru şöhretten başka beş kuruş para kazandırmış değildi kendisine.

Bu yüzden, Üstad'a bedeli mukabilinde bir iş teklifi götürmeye karar vermiştim. Mecburdum buna. Düşündüğüm alışveriş için yanıma aldığım nakit ve kafamdaki bütün bu kuruntularla Ragıp Bey'in evini ararken heyecandan içim içime sığmıyordu, zira teklifimi kabul edeceğinden çok da emin değildim.

Zaten hiçbir şeyden emin olamıyorum bu aralar, Doktor.

O kasvetli Pazar akşamı, niyeti iyice bozup yola koyulmuş ve karşıma adres sorabileceğim kimse çıkmayınca da bu eski mahallenin derinliklerine dalmaktan başka çare bulamamış, ahmakıslatanın altında sırılsıklam olmuşum.

Sahilden epeyce içerideki bir sokağın köşesinde bulunan derme çatma kıraathanenin önünde tespih çekip çaylarını yudumlamakta olan bitirimleri saymazsak, etrafta incin top oynamaktaydı o saat. Doğrusunu isterseniz, oradakilere de bir şey sormaya cesaret edemedim ve sokakları tek tek gözden geçirmeyi sürdürdüm.

Tepeye doğru çıkan ana yoldaki bütün dükkânlar da kapalıydı. Ara sokaklarda, kolonilerinden ayrılarak istira-hata çekilen gariban sokak köpekleri, kapılardaki havalandırma ızgaralarının üzerlerine uzanmışlar, sessiz sedasız uyukluyorlardı. Onları da pas geçtim korkumdan, neme lazım.

Yarım saatlik zarurî seyyahlığın sonunda Fırın Sokak tabelasını karşımda bulduğuma pek sevindim. Sokağa daldım hemen. Evlerin üzerindeki yalan yanlış numaraları okumaya çabalayarak, sokakta park etmiş külüstür araçlardan güçbela sıyrılıp adres notuna bir kere daha baktım ve gördüm. Evet, yetmiş iki numaralı bina burasıydı. Yarı kâgir, yarı ahşap küçücük bir virane...

Üç katlı evin kapısını korka korka çalarken bir yandan da Ragıp Bedî'yi ikna etmek üzere ona ne söyleyeceğimi planlamaktaydım. Yazmak istediğim önemli eserin bir parçası olarak, tarihin karanlıklarında kalmış efsanelerden faydalanmak istiyordum. Böyle diyecektim.

Evet, haklısınız, kulağa palavra bir konuymuş gibi geliyor bu başlık, ben de farkındayım, yine de ilhamını tarihten alan hafif bir eserin, günümüzün yavan film öykülerine göre daha ilginç olabileceğini düşünüyordum.

Kaldı ki başka ne yazabilirdim?

Polisiye, gizli servis, aksiyon deseniz, bilgim yetmez; aşk deseniz, hem tadına pek varamadığım, hem de dene-yimsiz olduğum bir konu sayılır. Komedi deseniz olmaz, trajedi, dram deseniz hepten boşum. Çarem yoktu, sizin anlayacağınız.

Bilgisiyle beni kurtaracak yegâne muhteremin kapısındaki sundurmanın altında bir dakika kadar daha durup düşündükten sonra, çalıştığından pek de emin olamadığım eski tip bakalit zil butonuna bastım. Üst kattan gelen melodili zil sesini hayal meyal de olsa duyabildim.

Aradan bir süre geçti. Tıkırtılar, ayak sesleri ve küfürlü homurtular geldi kulağıma. Sonra kilit tıkırtısı duyuldu, kapı açıldı. Demir kapının eşiğindeki Ragıp Bedî kısılmış gözlerle beni tepeden tırnağa süzdükten sonra, “Randevusuz gelmeyin buraya dedim yahu! Yüz defa söyledik” diye sitem etti.

Neftî yeşil boyaları kabuk kabuk olup neredeyse tamamen dökülmüş ağır kapının kulpunu tersine çevirerek yüzüme kapatmaya yeltendi. Kapıyı tutup “Bir dakika, Ragıp Bey!” diyerek onu durdurmaya çalıştım. “Randevu alacak bir telefon bulamadım, yani ben...”

Sözlerim ihtiyar adamı daha da kızdırdı sanki. “Uzatma hadi!” diye söylenerek demir kapıyı iki eliyle birden kavrayıp itmeye kalkışınca bütün vücudumla araya girdim. “Vallahı doğru söylüyorum” dedim yalvararak. “Sizi temin ederim ki... Telefonunuzu verin, sizi şimdi arayıp randevu...”

Telefonunun olmadığını ve bu aptal cep telefonlarının zaten toplumun saygısızlığını körüklediğini söyleyerek lafı ağzıma tıktı. Her türlü ileri teknoloji ürününü tümünden reddettiğini ve hattâ bunların, alçak teknoloji ürünü olarak kabul edilmesi gerektiğini sayıp dökmesi epeyce uzun sürdü. Kapı aralığında sıkışmış vaziyette beklerken donacaktım neredeyse.

Bu can sıkıcı duruma derman olabileceğini düşünüp “Küçük bir sohbet karşılığında ödeme yapmaya geldim size” dedim bir ümit. “Herhangi biri değilim. Yani bu iş için size bedelini ödemek istiyorum. Ben parasını...”

Tamamlayamadığım bu sözlerim üzerine, yetmiş dört yaşındaki Ragıp Bey’in saçları sakalı birbirine karışmış, kırık-

şık çehresinde birer yarık gibi duran gözleri faltaşı gibi açıldı. “Para mı dedin?” diye sordu.

Teklifimi tekrarlayınca biraz daha düşündü. “Gel bakalım yukarı” dedi sonra. Geriye doğru bir adım atıp kapıyı ardına kadar açtı.

İşte o anda dünyalar benim oldu, Doktor, yani buna nasıl sevindim bilemezsiniz. Hemen içeri daldım. Üstad’ın tam karşısında dikildim. Kapının hemen arkasındaki giriş holü, iki kişinin kıpırdamadan ancak ayakta durabileceği büyüklükte bir yerdi. İçeri girince, arkamdaki kapıyı kapatmak için beni yan duvara doğru itiştirmek zorunda kaldı.

Bundan on yıl öncesine kadar, gayet makul vücut ölçülerine sahip, esmer, siyah gür saçlı bir adamdı. Televizyondan öyle hatırlıyorum. Şimdiyse kırmızı burnu, iyiden iyiyeye seyrelmiş bembeyaz saçlarıyla dudaklarındaki çatlak patlak uçuklar birleşince görüntüsü bir hayli korkunçlaşmıştı. Yüzü ve gerdanı kırış kırış olmuş ve elleri dahil, vücudunun görülebilir her yanı şişlerle doluydu.

Çıplak ayaklarına lastik bir parmakarası tokyo giymiş olan Ragıp Bedî, arkasını dönüp de aksak bacağıyla daracık merdivenleri güç bela çıkmaya koyulunca, ben de tıpış tıpış onu izledim. Yekpare bir çalışma odasından oluşan üst kata çıkıp da azıcık nefeslendiğimizde saat sekizi geçmişti. Yapmayı planladığım iş için zaman uygundu ve aslında başka bir mekân da konuya bundan daha elverişli olamazdı.

Odanın ortasında ayakta durup, merdiven çıktığı için ter içinde kalan Üstad’ın, yazı masasını ve üzerinde çalışmakta olduğu evrakı düzenleyip her yana bırakılmış bulaşığı toplayıp temizlediği süre zarfında, etrafıma bakıp sağı solu inceledim biraz.

Arkadaki pencereler, ikili bir sokak lambasıyla aynı seviyeye denk geldiğinden, çalışma masasının üzerinde duran eski bir masa lambası dışında başka bir ışık kaynağına

gerek duymamıştı bizim paragöz üstat... Lime lime olmuş perdelerden içeri sızan tozlu sokak ışığı, içerideki eşyaların gölgelerini uzatıyor ve evi iyice meşum bir atmosfere büründürüyordu.

Çökmek üzereymiş gibi duran, üç duvarı kaplayan devasa kütüphanedeki ciltler dolusu kitapla beraber eski el yapımı ciltli klasörler insanın aklını karıştıracak kadar kalabalıktı. Odanın tam ortasında, koskocaman eski ahşap bir yazı masası vardı ve üzeri zarflar ve kâğıt tomarlarıyla kaphydı.

Yine masanın üzerinde duran ve miladını doldurduğu kesin bir Remington daktiloyla birlikte, rengârenk eski dolmakalemlerin yanındaki iki adet billûr mürekkep hokkası dikkat çekici güzellikteydi. Bütün bu bakılmaya doyulmaz eşyaların yanı sıra, içeride tarifi güç bir koku vardı. İspirto-lu gomalak cila ile mobilyaları zalim tahtakurtlarından uzak tutmak amacıyla kullanılan kurutulmuş lavantanın birlikte küflenmesiyle oluşmuş olduğunu tahmin ettiğim bu kesif kokuya, ayakta beklediğim kısa süre içinde bir hayli alıştım.

Sonunda, odayı çalışılabilir bir yer hâline getiren Ragıp Bey, yazı masasının arkasındaki maroken koltuğa kendini atarken, bana da masanın önündeki, üzeri iyice eprimiş bir minderle kaplı küçük sediri işaret etti.

Hemen oracığa çöktüm ve çantadakileri dışarı çıkar-dım. Üstat adımı, mesleğimi sorduktan ve cevabını aldıktan sonra, “Yemek yedin mi?” dedi sert bir tonda.

“Az önce şuradaki büfede sandviç atıştırdım” dedim. “İsterseniz size de alıp getire...”

Sözümü yine kesti. “Tamam” dedi. “Yok, ben akşamları yemek yemem. Hadi, sor bakalım soracaklarını...”

Bu lafi söyledikten sonra tuhaf tuhaf yüzüme bakmaya başladı. Konuya uyandım o anda. Üstat, az önce sözünü ettiğim paranın gerçekten var olup olmadığını öğrenmek isti-

yordu. Kafamdaki filmin senaryosunu yazmama yardımcı olacak ipucu malzemeye geçmeden önce, çantamdaki kullanılmış zarfa tıktırdığım on adet yüzlüğü çıkartıp kendisine doğru uzattım.

“Sizinle yapmak istediğim bu sohbetin ve bana ayıracağınız değerli zamanın bir bedeli olması gerektiğini düşündüm” dedim. “Lütfen bunu kabul edin...”

Uzattığım desteyi nazlanmaksızın eline alarak göz ucuyla sayıveren Üstad beni aşağılamaya ara verir gibi oldu. “Pekâlâ, hele bir dök eteğindeki bakayım” dedi.

“İstanbul’un efsanelerinden derlenmiş bir film senaryosu yazmak istiyorum, Ragıp Bey” dedim. “Bunun için geldim size...”

“Hmmm. Ne gibi efsaneler?”

“Sizin tarihî romanlarınızda, hikâye ve makalelerinizde anlattıklarınıza benzer şeyler...”

“Osmanlı dönemindeki tuhaf vakalar yani, bu mu istediğin?”

“Evet, öyle, İstanbul’un efsaneleriyle bağlantılı olarak dünyadaki paralel gelişimler de olmalı” dedim. “Bir yazınızda okumuştum, mesela İstanbul’un dehlizlerini anlatırken Roma’nın yeraltı oluşumlarıyla ilgili rivayetlerden de bahsetmişsiniz.”

Gerçekten de bu türden konularda belki de dünyanın en bilgili kişisiydi Ragıp Bedîî. Dehlizlerin yalnızca yapıma nedenlerini değil, nerelere kadar uzandığını ve hangi sistemlerle birleştiğinden tutun da, tünellerin inşaat tekniklerine varıncaya kadar her türlü tuhaf bilgiye sahipti, ancak bir türlü konuya girmiyordu.

Ne talep ettiğimi açıklayan örnekler anlatarak kıcımlı yırtıyor olmama rağmen ağzını bıçak açmıyordu her nedense. Öylece durup yüzüme bakıyordu.

En sonunda, “Osmanlıdaki hortlaklar, gulyabanîler ve cinler gibi hayalî yaratıklarla ilgili hikâyelerle başlayabi-

liriz mesela” diyerek günler önce almış olduğum notlarımdan birini okudum kendisine. “Acayip, gerçeküstü yaratıklar...”

“Çok beylik bir konu” diye mırıldandı. “Herkesin bildiği hikâyeler... Yine de birkaç tuhaf hadise anlatabilirim.”

“Herkes biliyor mu yani bütün bunları?”

“Yani şimdilerde ecnebi korku filmleri moda oldu ya; herkes zombi işliyor, hayalet yazıp çiziyor, vampir filmi çekiyor.”

“Osmanlı’da böyle şeyler yoktu tabii” dedim. “Vampir, zombi... Bilinen hikâyeler olsun, önemli değil. Bir sonraki seansta, daha az bilinen konuları işleyebiliriz.”

Ne deseydim şimdi orada, Doktor? Adamın suyuna gitmek lazım diye düşündüm. “Olabilir değil mi? Yani ben daha çok...”

Lafımı bir kere daha ağzıma tıkan Ragıp Bedîî, başını ya-vaşça kaldırıp gözlerimin içine baktı. “Pekâlâ, beyzadem” dedi peltek bir mırıltıyla. “Her konu başlığı için şu getirdiğin zarftaki gibi bir binlik çalışır. Uyar mı?”

Demek ki bana kök söktürmesinin nedeni buymuş, para işinin devamını garanti etmemi bekliyormuş benden. Boynumu büküp, “Peki, tamam” dedim edilgen bir uysallıkla. Ne yapayım, pazarlık trenini baştan kaçırmıştım. Kaldı ki, istemiş olduğu paradan daha fazlasına çoktan razıydım. Başka çarem de yoktu.

Yaşlı tarihçi masasının çekmecelerini karıştırmaya başlayınca, “tamam, geliyor işte” dedim. Geriye döndü ve kitaplığı süzmeye başladı sonra. Kitaplığın konsolundaki eski püskü zarfları da gözleriyle taradıktan sonra oraya uzanıp aldığı bir tomar evrakla geriye döndü.

“İnsanlar bu yaratık hikâyelerini pek severler” dedi kirli maşrapasından rakısını yudumlarken. “Eh, tabii, para kokusu alan sanatçılar da bu tür ilginç konuları hikâyeleştirmeye meraklı olmuşlardır.”